

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Kateřina Vorlická

SOUDNÍ TLUMOČENÍ PRO DĚTI A NEZLETILÉ

(Court Interpreting for Children and Minors)

UK FF ÚTRL, září 2019

Diplomová práce Bc. Kateřiny Vorlické má charakter teoreticko-empirické studie, jež se jako první u nás na Ústavu translologie FF UK, ale zjevně i v celé České republice, věnuje problematice soudního tlumočení pro děti a nezletilé. Jejím cílem bylo popsat současný stav a praxi v této oblasti u nás a následně se ve svém výzkumu pomocí dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů s tlumočníky, soudci, státními zástupci, policisty, sociálními pracovníky a advokáty zaměřit na jejich vnímání jednotlivých situací a kontextů soudního tlumočení pro nezletilé, na vlastní průběh tlumočení, rozdělení rolí mezi respondenty i na jejich (případnou) odbornou specializaci pro práci s nezletilými v průběhu soudního řízení.

Diplomová práce (DP) je velmi obsáhlá, má celých 160 stran (+13 stran příloh: Etický kodex KST ČR, Poučení-soud, Souhlas se zpracováním osobních údajů, Dotazník pro tlumočníky a Dotazník pro ostatní profese). Práce je rozdělená, kromě Úvodu, Shrnutí a Závěru, do sedmi základních kapitol, řady podkapitol a oddílů. Teoretická (s. 11-71) a empirická část (s. 72-141) diplomové práce jsou svým rozsahem téměř vyrovnané.

Diplomová práce takového rozsahu a obsahu mohla vzniknout částečně i díky finanční podpoře v rámci soutěže o studentská vědecká stipendia FF UK 2018-2019 pro pregraduální studenty: diplomantka tak mohla mimo jiné uskutečnit kratší studijní cestu do Belgie, na Univerzitu v Lovani s pracovištěm v Antverpách, kde výzkumný tým místní univerzity v čele s prof. Heidi Salaetsovou byl po dva roky zapojen do evropského projektu CO-MINOR-IN/QUEST II, jenž se věnoval tlumočení pro děti a nezletilé v trestním řízení, respektive jeho přípravné fázi. Setkání a konzultace s těmito badateli jí umožnily hlouběji proniknout do problematiky tlumočení pro děti u soudů, inspirovat se jejich dotazníkovým šetřením, více se seznámit se strukturou vzdělávání soudních tlumočnicků v Belgii (Vlámské společenství) i se samotnými závěry a výstupy tohoto mezinárodního projektu (účastníky byly univerzitní týmy z Belgie, Nizozemska, Francie, Velké Británie, Itálie a Maďarska).

V teoretické části se diplomantka nejdříve snaží přehledně shrnout podstatné poznatky a fakta – jednak o historii soudního tlumočení obecně a následně o situaci v této oblasti v České republice a poté o tlumočené komunikaci s nezletilým účastníkem. Vzhledem k velmi omezenému počtu případů tlumočení pro nezletilé cizince či neslyšící v trestních řízeních na území České republiky se snaží Kateřina Vorlická pokrýt ve svém popisu stávající praxe i další oblasti – například rodinné právo, kde může být výskyt dětí a nezletilých, vyžadujících tlumočení, vyšší. Relevantní materiály z obecných tlumočnických studií pak kombinuje s daty z již existujících výzkumů zaměřených čistě na soudní tlumočení. Všimá si role soudního tlumočnicka, pracovních podmínek v soudní síni, ale i možností vzdělávání a specializace tlumočnicků a dalších dospělých účastníků soudního řízení. Značný prostor ve své diplomové práci věnuje samotným dětem a nezletilým před soudem – jaká jsou jejich práva, jak mají být chráněny jejich zájmy a jak s nimi jednat a vést například i výslech. V této souvislosti oceňuje, že se diplomantce podařilo navštívit i dvě výslechové místnosti určené pro rozhovor

s nezletilým, které jsou k tomu vhodně vybaveny (viz i vlastní fotografie v DP). Jak jsem zmínila již výše, celá jedna kapitola (č. 5) je věnována Komunikaci s dětmi a nezletilými, zvláštěm dětského chování a jednání a tudíž i specifikům tlumočení pro ně. Zde vychází diplomantka zejména právě z belgického projektu CO-Minor IN/QUEST II (2016-2018), popisuje mimo jiné druhy tlumočení používané při komunikaci s dětmi obecně i v průběhu soudního řízení.

Hlavním cílem empirického výzkumu popsaného a analyzovaného v dalších kapitolách DP (s. 72-141) bylo zmapovat aktuální praxi soudního tlumočení pro děti a nezletilé v České republice, jak probíhá jazykové zprostředkování komunikace. Diplomantka si definuje východiska, popisuje metody výzkumu, přípravu dotazníků a polo-strukturovaných rozhovorů, oslovování a získávání respondentů pro tyto rozhovory, charakterizuje své respondenty. Dělí je do dvou skupin – jednak tlumočníci, jednak „ostatní dospělí účastníci řízení“ (soudci, státní zástupci, advokáti, policisté, sociální pracovníci). Celkem se podařilo získat výpovědi od 42 osob (23 tlumočnicků a 19 ostatních profesí: 30 dotazníků a 12 rozhovorů). V této souvislosti oceňuji vynaložené úsilí Kateřiny Vorlické při oslovování potenciálních respondentů a zejména při realizaci rozhovorů, jež byly časově značně náročné. V kapitole 7 (*Vyhodnocení výzkumu: analýza dotazníků a rozhovorů*: s. 90-141) diplomantka postupně vyhodnocuje získaná data (slovně i graficky) získaná z dotazníků a dělí je do tří okruhů zájmu (s. 90) a odpovědi vždy shrnuje formou diskuse. Souhrnně z dotazníkového šetření a rozhovorů vyplývá (s. 146-148), že soudní tlumočení v České republice pro děti představují poměrně vzácné případy. Dochází k nim nejčastěji u dětí od 7 let výše nejen v oblasti trestního práva (zejména krádeže, pedofilie a zneužívání), ale také v rodinném právu (opatrovnictví, výše výživného, určování otcovství). Tlumočí se nejvíce konsekutivně s notací i bez zápisu, používá se rovněž tlumočení z listu a případně šušotáž. Podle popisu respondentů neprobíhá žádná spolupráce mezi jednotlivými dospělými účastníky řízení, spoléhá se spíše na profesionální výkony všech zúčastněných, které dle současné praxe nemusí být koordinované. V otázce vzájemného porozumění profesemi došla diplomantka ke stejným závěrům jako projekt CO-Minor-IN/QUEST. Z obou výzkumů vyplývá, že role jednotlivých dospělých účastníků nejsou jasně definované. V důsledku toho se řada dalších účastníků řízení domnívá, že kromě jazykového převodu a funkční komunikace se tlumočnick stará i o duševní pohodu dítěte či vysvětluje právní terminologii a uzpůsobuje svůj jazykový projev nezletilému. To protirečí i častému požadavku soudů a policie, aby tlumočnick tlumočil věrně a co nejpřesněji. Problematické není pouze vnímání role tlumočnicka „netlumočnický“, ale také přístup samotných tlumočnicků, kteří na sebe někdy dobrovolně (s. 148) berou větší zátěž, než jim přísluší. V neposlední řadě výzkumné šetření diplomantky potvrdilo také hypotézu o absenci zvláštních tlumočnických školení zaměřených na soudní tlumočení pro nezletilé.

Získané výsledky, i přes omezený počet respondentů, mají zcela jistě dostatečnou vypovídací hodnotu a představují vhodný základ pro další případný výzkum v této oblasti.

K obsahové stránce nemám žádné připomínky, práce je velmi dobře strukturovaná a celá empirická část DP a následná diskuse je metodologicky zvládnutá.

K formální a jazykové stránce mám pouze několik skutečně drobných připomínek-špatné koncovky, překlepy, interpunkce apod. (vyznačeno v textu tištěné verze: s. 32, 40, 42, 65, 68, 70, 129, 131- chybí zřejmě první řádek tabulky č. 5?, 140, 142). Škoda, že z Obsahu vypadl název celé kapitoly č. 5 (*5. Komunikace s dětmi a nezletilými ...58*).

Práce Kateřiny Vorlické splňuje veškeré náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná poctivě, samostatně, terminologicky adekvátně a přináší řadu nových, zajímavých a užitečných poznatků pro teorii i praxi tlumočení, zejména pro oblast dalšího výzkumu zaměřeného na tlumočení pro děti a nezletilé v soudním či širěji v institucionálním prostředí. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že nastudovala příslušnou

odbornou literaturu, že s těmito zdroji dovede pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky utřídit a předložit. V této souvislosti oceňují i rozsáhlý seznam prostudované odborné literatury (s. 149-158).

Diplomovou práci **Bc. Kateřiny Vorlické** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Praha 20. 08. 2019

Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK